

PM 2008: RI (Dnr 001-2357/2008)

Delbetänkandet ”Vägen tillbaka för överskuldsatta” (SOU 2008:82)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen ”Vägen tillbaka för skuldsatta” (SOU 2008:82) överlämnas och åberopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

”Vägen tillbaka för överskuldsatta” är ett delbetänkande av 2007 års insolvensutredning. Delbetänkandet har remitterats ut av Justitiedepartementet till bland andra Stockholms stad för yttrande. I delbetänkandet behandlas enbart två frågor. Den ena är skuldnedsättning för överskuldsatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. Förslagen tar sikte på privatpersoner som varit men inte längre är näringsidkare. Den andra är varför privatpersoner som är så skuldsatta att de inom överskådlig framtid inte kan betala sina skulder (s.k. evighetsgäldenärer) inte söker, eller inte beviljas, skuldsanering. Åtgärder för att dessa skall kunna ta sig ur överskuldssättningen föreslås av utredningen.

I utredningen föreslås att skuldsaneringsinstitutet mer ska anpassas efter de överskuldssattas förutsättningar. Näringsverksamhet i vilken den skuldsatte har varit engagerad ska även i fortsättningen som regel vara avvecklad innan skuldsanering blir aktuell. Förslaget innebär emellertid bland annat att skuldsanering inte längre ska vara utesluten bara för att skulderna är nya. En annan nyhet är att skuldsanering ska kunna beviljas trots att det är osäkert om gäldenärens betalningssvårigheter är permanenta. Dessutom föreslås att den betalningsperiod som bestäms vid skuldsaneringen kortas från fem år till tre år.

Enligt utredningen kommer lätnaderna i skuldsaneringslagen att bana väg för en kraftig ökning av antalet skuldsaneringsärenden. Detta antas i sin tur få positiva effekter både för de som är överskuldsatta och för samhället. I delbetänkandet påpekas att behovet av att kommunerna och Kronofogdemyndigheten tar krafttag för att möta anstormningen av ansökningar inför det planerade ikraftträdandet år 2010. Detta är viktigt då råd och stöd till de överskuldsatta på sikt kan betala sig i form av bland annat ökade kommunala skatteintäkter samt ett minskat bidragsberoende.

Skuldsanering är en lagreglerad form av uppgörelse mellan en gäldenär och borgenärer. Alla kommuner ska lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer, enligt skuldsaneringslagen. Med skuldsanering menas att en svårt skuldsatt person un-

der vissa förutsättningar kan befrias från skyldigheten att betala sina skulder helt eller delvis.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret ser positivt på att både företagare med personligt betalningsansvar samt personer med långvarig överskuldsättning lättare ska kunna få skuldsanering. En överskuldssatt behöver ofta tid att "ställa om sig" från kaos till ordning och reda. Ofta försöker den skuldsatta med egna lösningar som till och med kan förvärra skuldproblemet. Det föreslås i remissen att den betalningsperiod som bestäms vid skuldsaneringen kortas från fem år till tre år, vilket kan vara en för kort tid för individen att gå från kaosekonomi till en ekonomi med full kontroll.

Stadsledningskontoret anser att de samhällsekonomiska effekterna inte kommer att uppstå förrän skuldsaneringen gett effekt. Detta innebär att kommunerna i ett inledningsskede kommer ha extra kostnader för att förstärka budget- och skuldrådgivningen. Stadsledningskontoret anser att kommunerna under en övergångsperiod måste få kostnadstäckning för att kunna förstärka budget- och skuldrådgivningsfunktionen. Detta är en förutsättning för att lagändringen ska få snabb effekt. Avslutningsvis konstaterar stadsledningskontoret att det strider mot finansieringsprincipen att genomföra en regeländring och inte kompensera kommunen för de extra insatser som krävs för att verkställa förändringen. Justitiedepartementet bör återkomma med vilka ekonomiska effekter förslaget innebär för kommunerna.

Stockholms Stadshus AB pekar på att de föreslagna förändringarna i första hand berör staden och beräknas leda till en viss kostnad för den genom den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det är också staden som i första hand beräknas tillgodogöra sig vinsterna på längre sikt genom högre produktivitet och lägre kostnader för det s.k. utanförskapet. Förslagen belastar inte bolagen i någon beaktansvärd omfattning samtidigt som de får fördel av fördelarna med förslagen. Förslagen bedöms vara väl avvägda och tillstyrks därför.

Mina synpunkter

Bakom siffrorna att många människor i Sverige har skulder som de inte kan betala finns det många personliga tragedier. Stora skulder leder ofta till depressioner och kostsamma långtidssjukskrivningar. Skuldernas uppkomst sker på många olika sätt och enligt utredaren är det ingen homogen grupp som är överskuldssatta. Vi har företagaren som snabbt drog på sig skulder när konkursen inte längre gick att undvika. Vi har personen med missbruksproblematik som satt sig i skuld och nu inte har möjlighet att få ett eget boende på ett enkelt sätt. Den skuld som vilar tungt på människors axlar leder ofta till en passivitet och ett utanförskap som är en tragedi för såväl den enskilda människan som samhället i stort.

Utredningen föreslår förändringar som ska underlätta för svårt skuldtyngha människor till en nystart. Det är viktigt då råd och stöd till de överskuldssatta på sikt kan betala sig i form av bland annat återvunnen företagsanda och livsglädje, ökade kommunala skatteintäkter samt ett minskat bidragsberoende. Det är bra om fler stockholmare kan komma på fötter igen med en något generösare skuldsaneringslag.

Genom utredningens förslag till regeländringarna kommer det totala antalet ärenden till skuldrådgivare att öka avsevärd. I dagsläget har Stockholms stad ca 20 budget- och skuldrådgivare utgörande en kostnad om cirka 10 mnkr. En fördubbling av antalet ärenden innebär att antalet budget- och skuldrådgivare kommer att öka vilket också innebär en ökad kostnad. Jag vill understryka att det är av stor vikt att kommunerna under en övergångsperiod får kostnadstäckning för att kunna förstärka budget- och skuldrådgivningsfunktionen i enlighet med finansieringsprincipen. Detta är också en förutsättning för att lagändringen ska få snabb effekt.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen ”Vägen tillbaka för skuldsatta” (SOU 2008:82) överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 26 november 2008

STEN NORDIN

Bilaga

Sammanfattning av delbetänkandet ”Vägen tillbaka för överskuldsatta”

Delbetänkandet kan läsas i sin helhet på nedanstående adress:

<http://www.regeringen.se/sb/d/10025/a/112095>

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Alla kommuner ska lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer, enligt skuldsaneringslagen. I Stockholm tas inte detta ansvar på allvar. Väntetiden till stadens skuldrådgivare är i vissa stadsdelsnämnder upp till ett år lång. Men istället för att tillföra resurser så att väntetiderna kan kortas till en acceptabel nivå, skär den moderatledda majoriteten ner på antalet skuldrådgivare. Detta är mycket oroväckande särskilt med tanke på att den försämrade konjunkturen och finanskrisen innebär att fler Stockholmshushåll kommer att behöva rådgivning.

ÄRENDET

”Vägen tillbaka för överskuldsatta” är ett delbetänkande av 2007 års insolvensutredning. Delbetänkandet har remitterats ut av Justitiedepartementet till bland andra Stockholms stad för yttrande. I delbetänkandet behandlas enbart två frågor. Den ena är skuldnedsättning för överskuldsatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. Förslagen tar sikte på privatpersoner som varit men inte längre är näringsidkare. Den andra är varför privatpersoner som är så skuldsatta att de inom överskådlig framtid inte kan betala sina skulder (s.k. evighetsgäldenärer) inte söker, eller inte beviljas, skuldsanering. Åtgärder för att dessa skall kunna ta sig ur överskuldssättningen föreslås av utredningen.

I utredningen föreslås att skuldsaneringsinstitutet mer ska anpassas efter de överskuldssattas förutsättningar. Näringsverksamhet i vilken den skuldsatte har varit engagerad ska även i fortsättningen som regel vara avvecklad innan skuldsanering blir aktuell. Förslaget innebär emellertid bland annat att skuldsanering inte längre ska vara utesluten bara för att skulderna är nya. En annan nyhet är att skuldsanering ska kunna beviljas trots att det är osäkert om gäldenärens betalningssvårigheter är permanenta. Dessutom föreslås att den betalningsperiod som bestäms vid skuldsaneringen kortas från fem år till tre år.

Enligt utredningen kommer lätnaderna i skuldsaneringslagen att bana väg för en kraftig ökning av antalet skuldsaneringsärenden. Detta antas i sin tur få positiva effekter både för de som är överskuldsatta och för samhället. I delbetänkandet påpekas att behovet av att kommunerna och Kronofogdemyndigheten tar krafttag för att möta anstormningen av ansökningar inför det planerade ikraftträdandet år 2010. Detta är viktigt då råd och stöd till de överskuldsatta på sikt kan betala sig i form av bland annat ökade kommunala skatteintäkter samt ett minskat bidragsberoende.

Skuldsanering är en lagreglerad form av uppgörelse mellan en gäldenär och borgenärer. Alla kommuner ska lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer, enligt skuldsaneringslagen. Med skuldsanering menas att en svårt skuldsatt person under vissa förutsättningar kan befrias från skyldigheten att betala sina skulder helt eller delvis.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 oktober 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Skuldsanering är en lagreglerad form av uppgörelse mellan en gäldenär och borgenärer. Alla kommuner ska lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer, enligt skuldsaneringslagen. Med skuldsanering menas att en svårt skuldsatt person under vissa förutsättningar kan befrias från skyldigheten att betala sina skulder helt eller delvis.

I utredningen föreslås att skuldsaneringsinstitutet mer ska anpassas efter de överskuldssattas förutsättningar. Näringsverksamhet i vilken den skuldsatte har varit engagerad ska även i fortsättningen som regel vara avvecklad innan skuldsanering blir aktuell. Förslaget innebär emellertid bland annat att skuldsanering inte längre ska vara utesluten bara för att skulderna

är nya. En annan nyhet är att skuldsanering ska kunna beviljas trots att det är osäkert om gäldenärens betalningssvårigheter är permanenta. Dessutom föreslås att den betalningsperiod som bestäms vid skuldsaneringen kortas från fem år till tre år.

Enligt utredningen kommer lätnaderna i skuldsaneringslagen att bana väg för en kraftig ökning av antalet skuldsaneringsärenden. Detta antas i sin tur få positiva effekter både för de som är överskuldsetta och för samhället. I delbetänkandet påpekas att behovet av att kommunerna och Kronofogdemyndigheten tar krafttag för att möta anstormningen av ansökningar inför det planerade ikraftträdandet år 2010. Detta är viktigt då råd och stöd till de överskuldsetta på sikt kan betala sig i form av bland annat ökade kommunala skatteintäkter samt ett minskat bidragsberoende.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats av stadsledningskontorets finansavdelning.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret ser positivt på att både företagare med personligt betalningsansvar samt personer med långvarig överskuldssättning lättare ska kunna få skuldsanering. En överskuldsetta behöver ofta tid att "ställa om sig" från kaos till ordning och reda. Ofta försöker den skuldsatta med egna lösningar som till och med kan förvärra skuldproblemet. Det föreslås i remissen att den betalningsperiod som bestäms vid skuldsaneringen kortas från fem år till tre år vilket kan vara en för kort tid för individen att gå från kaosekonomi till en ekonomi med full kontroll.

Regeländringen kommer enligt Kronofogdemyndigheten leda till att ärendemängden för skuldsanering kommer att öka totalt i landet från cirka 7 000 till mellan 13 300 – 26 600 ärendet. Stockholms budget- och skuldrådgivare har i dagsläget cirka 2 000 ärenden om året. Ärendena är av varierande karaktär och en mindre del av dessa leder till ansökan om skuldsanering. Genom utredningens förslag till regeländringarna kommer det totala antalet ärenden öka avsevärd. I dagsläget har staden ca 20 budget- och skuldrådgivare utgörande en kostnad om cirka 10 mnkr. En fördubbling av antalet ärenden innebär att antalet budget- och skuldrådgivare kommer att öka vilket också innebär en ökad kostnad.

Väntetiden för att komma till skuldrådgivning överstiger i vissa stadsdelsnämnder ett år, vilket enligt stadsledningskontoret är för långt. En ökning med över 50 procent för skuldsanering skulle i dagsläget innebära helt oacceptabelt långa väntetider. I utredningen påpekas att tidsaspekten tills dess individen kommer till skuldsanering är av stor betydelse eftersom det finns risk att individen tappar nödvändig kraft och initiativförmåga under perioden. Vidare betonas i utredningen att det är viktigt att kommunen har tillräckligt många budget- och skuldrådgivare för att täcka upp det behov som finns i kommunen. Trots detta tillförs kommunerna enligt förslaget inga extra medel för att svara upp mot denna regeländring. Anledningen är enligt utredningen att regeländringen får övergripande effekter för till exempel bidragsberoendet samt skatteunderlaget. Stadsledningskontoret anser att de samhällsekonomiska effekterna inte kommer att uppstå förrän efter skuldsanering gett effekt. Detta innebär att kommunerna i ett inledningsskede kommer ha extra kostnader för att förstärka budget- och skuldrådgivningen. Stadsledningskontoret anser att kommunerna under en övergångsperiod måste få kostnadstäckning för att kunna förstärka budget- och skuldrådgivningsfunktionen. Detta är en förutsättning för att lagändringen ska få snabb effekt. Avslutningsvis konstaterar stadsledningskontoret att det strider mot finansieringsprincipen att genomföra en regeländring och inte kompensera kommunen för de extra insatser som krävs för att verkställa förändringen. Justitiedepartementet bör återkomma med vilka ekonomiska effekter förslaget innebär för kommunerna.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Finansroteln har remitterat betänkandet Vägen tillbaka för överskuldsatta till bland annat Stockholms Stadshus AB för yttrande.

Bakgrund

Betänkandet är ett delbetänkande av 2007 års insolvensutredning. I det behandlas enbart två frågor. Den ena är skuldnedsättning för överskuldsatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. Förslagen tar sikte på privatpersoner som varit men inte längre är näringsidkare. Den andra är varför privatpersoner som är så skuldsatta att de inom överskådlig framtid inte kan betala sina skulder (sk evighetsgäldenärer) inte söker, eller inte beviljas, skuldsanering. Åtgärder för att dessa skall kunna ta sig ur överskuldsättningen får föreslås av utredningen.

Utredningen föreslår vissa ändringar i skuldsaneringslagen som underlättar för berörda personer att få skuldsanering och kunna komma tillbaka efter t ex en konkurs. Som ett exempel kan nämnas förslaget att en konkursförvaltare till sin slutredovisning skall bifoga en redogörelse för huruvida gäldenären är kvalificerat insolvent för och andra omständigheter som kan ha betydelse vid en framtida skuldsanering. Betalningsperioden för skuldsanering föreslås kortas från fem år till tre år. De förslag som framförs är komplement till rättsmedlen konkurs och företagsrekonstruktion och medför en utökning av möjligheterna till skuldsanering.

Koncernledningens synpunkter

Det är självfallet en svår balansgång mellan kravet på att var och en skall ta ansvar för sina åtaganden, effektiviteten i samhället, och att den enskilde respektive samhället inte ska drabbas onödigt hårt av en ofta oförutsedd utveckling. De berörda personerna har hamnat i en situation som är destruktiv och inte är bra, varken för dem själva eller för samhället.

Oberoende av hur man bedömer den nyssnämnda balansgången så går det inte att komma ifrån det faktum att det finns ett flertal före detta näringsidkare som har hamnat i ekonomiskt trångmål och/eller andra personer som genom sk överskuldsättning inte har något incitament till eller möjlighet att under sitt yrkesverksamma liv kunna ta sig ur överskuldsättningen, dvs är vad som brukar kallas evighetsgäldenärer. Bortsett från den personliga tragedien så blir dessa personer ofta ej produktiva för samhället. Det finns alltså också ett samhällsekonomiskt perspektiv som motiverar att de berörda personerna omfattas av samhällets ekonomiska saneringsinstrument.

De föreslagna förändringarna berör i första hand staden och beräknas leda till en viss kostnad för den genom den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det är också staden som i första hand beräknas tillgodogöra sig vinsterna på längre sikt genom högre produktivitet och lägre kostnader för det sk utanförskapet.

Förslagen belastar inte bolagen i någon beaktansvärd omfattning samtidigt som de får fördel av fördelarna med förslagen. Förslagen bedöms vara väl avvägda och tillstyrks därför.

Stockholm som ovan

Irene Lundquist Svenonius